

Eén huis
drie dochters

Eén huis,
drie dochters

Catrien Mesman

Auteur: Catrien Mesman
Vormgeving: Hans Bommeljé
ISBN: 9789465318295
© Catrien Mesman

Belangrijke personen in dit boek:

Pa (Berend van Leeuwen) en **Ma** (Maria Vroon)

Hun kinderen **Mia** en **Ben**

Mia trouwt met **Lodewijk Huizinga**

Hun kinderen zijn de drie dochters:

Linda, Josien en Marja

Ben leeft samen met zijn partner **Rob**

Proloog

Er zijn vijf foto's bewaard gebleven van het gezin Huizinga – van Leeuwen. Op elke foto staan Mia en Lodewijk met hun dochters Linda en Josien, Marja was nog niet geboren. Het zijn stijve, geposeerde foto's met op de achterkant het stempel van de fotograaf. Op de laatste foto is Josien drie jaar oud, ze zit op schoot bij Mia. Linda, vier jaar oud, staat naast haar moeder, Lodewijk staat achter zijn vrouw en kinderen.

Linda en Josien

In een van de kartonnen dozen op Mia's zolder zat de trouwfoto van haar ouders. Haar moeder draagt een zelfgemaakt pakje, haar vader een gehuurd zwart kostuum dat niet helemaal past. Zij kijkt verlegen maar blij, hij oogt trots.

Ze zaten op hun vaste plek bij het raam in de gemeenschapsruimte, waar op dit tijdstip bijna niemand anders zat. Je kon zien dat ze zussen waren, aan de donkere kleur van hun haar en de vorm van hun gezicht. Daar hield de gelijkenis op. Josien zag er vlot en modern uit met haar korte kapsel, strakke spijkerbroek en gebloemde tuniek. Ze sprak levendig, met veel mimiek en gebaren. Linda droeg het haar in twee lange vlechten en was gekleed in een vaal jogging pak. Zij zat een beetje in elkaar gedoken, met hangende schouders en de armen slap langs het lijf, haar stem klonk vlak.

De ruimte had een hoog plafond waaraan TI-buizen hingen en een zwart-wit geblokte vloerbedekking van makkelijk schoon te houden materiaal. In een poging om het gezellig te maken stonden er plastic plantjes op de tafels. Aan de tafel bij de koffiebar zat een oudere man die voortdurend het hoofd heen en weer bewoog, wat bijna grappig was. Aan de andere kant van de zaal hing een televisietoestel. Daar zaten twee mannen naar het testbeeld te kijken, in afwachting van een programma.

‘Ik heb iets geschreven – nou ja, getypt eigenlijk. Hier is het, wil je ’t lezen?’ Linda gaf een plastic mapje met een aantal A-viertjes aan haar zus.

‘OK,’ zei Josien aarzelend, ‘wat is het voor tekst, waar gaat het over?’

‘Dat zie je vanzelf als je ’t leest. Begin maar.’

De fijnste plek in huis was ma's slaapkamer. Gelegen op de tweede verdieping bood het raam uitzicht op de binnentuinen van de rij hoge, oude huizen, waar het stil en groen was. Je zag bomen, bloemen en vogels, de meeste schuttingen waren met klimop begroeid. Aan deze kant van het huis hoorde je de vogels zingen en de bomen ruisen. De smalle hoge ramen hadden diepe vensterbanken waarin Mia en haar broertje Ben met opgetrokken knieën makkelijk konden zitten. Zodra ze klaar waren met hun klusjes – wasgoed vouwen, vegen, erwten en bonen uitzoeken, zilver poetsen – speelden ze hier hun eigen stille spelletjes. Ze hadden allebei een lievelingsboom, Mia de rode beuk in de tuin van de burens, Ben de kastanjeboom in de tuin van hun eigen huis. Mia verzong verhalen, daarin woonden ze in hun boom en konden ze vliegen en een beetje toveren. In de tuin zelf mochten ze niet komen, want die hoorde bij de tuinkamer die verhuurd werd aan verlofgangers uit Indië.

De verhuur betekende, dat Mia en Ben niet gehoord en gezien mochten worden. Pa en ma waren daar streng in: niet rennen, niet hardop lachen, niet te luid praten, niet met speelgoed spelen dat lawaai maakt op de vloer. Wanneer ze de huurders per ongeluk tegenkwamen in de gang, zeiden ze netjes 'dag meneer, dag mevrouw', en schoten ze snel de keuken in, zodat niemand last van hen had. Huize Van Leeuwen stond bekend als keurig pension.

In de winter zaten ze na schooltijd met z'n drieën bij de keukenkachel. De kachel in de huiskamer ging pas aan als pa thuiskwam. Bij het aardappelen schillen vertelde ma over vroeger. Dan zaten Mia en Ben op een krukje met hun rug naar de kachel, lekker warm was dat. En dan vertelde ma over haar jeugd in Rotterdam, waar haar vader als sjouwer in de haven werkte.

Ze waren arm, en hoewel niemand in hun buurt rijk was, hadden zij het met vier kinderen slechter dan andere gezinnen, omdat beide ouders bijna elke avond in de kroeg zaten. 'Er waren meer vaders die naar het café gingen en het huishoudgeld opdronken.

Dat onze moeder meeging en net zoveel dronk, dat was heel erg. De hele buurt sprak er schande van en had medelijden met ons.'

De situatie veranderde nadat ma's vader wegens openbare dronkenschap gearresteerd was. Er kwam iemand van de gemeente het gezin controleren en de kinderen werden uit huis geplaatst. De drie jongetjes gingen naar een tehuis, en ma, die al elf was,

kwam in huis bij een kinderloze weduwe die een hulpje nodig had. Zij was een echte mevrouw, die echter na de dood van haar man zelf de kost moest verdienen met naaiwerk. 'Daar heb ik een heerlijke tijd gehad. Mevrouw was erg lief voor me, ik kreeg drie keer per dag eten en nette kleren en een lint in mijn haar! Zij leerde mij alles en vertelde tegen iedereen, dat ze zo blij met me was.'

Mia hoorde graag over mevrouw, zij was ten slotte naar haar vernoemd en kreeg op haar verjaardag een mooie kaart uit Rotterdam.

Door haar jeugd en door de invloed van de weduwe was ma niet erg geïnteresseerd in trouwen en kinderen krijgen. Met z'n tweetjes verdienden ze aardig en mevrouw leerde ma netjes spreken en goede manieren, zodat ze op den duur zelf naar de huizen van betere families kon gaan om maten te nemen, naaiwerk op te halen of af te leveren.

'Mevrouw zei: kind, jij hebt niets te verwachten van het huwelijk. Iemand met geld trouwt niet met een naaister uit een verkeerd nest, en trouwen met iemand zonder geld betekent dat jij en je kinderen in armoede zullen leven.'

Mia en Ben zaten dan vergenoegd te grinniken, want ze wisten al wat er komen ging: hoe ma op haar dertigste pa ontmoette, die zeeman op de grote vaart was geweest. Nu hij veertig was geworden, wilde hij zijn zeemanskleren laten vermaken omdat hij aan wal wilde blijven en een gezin stichten. Ma was de eerste nette ongetrouwde vrouw die hij leerde kennen en nadat ze elkaar een paar keer gesproken hadden, vroeg hij haar mee uit. Op de trouwfoto staan ze stevig gearmd, zij in een beige mantelpakje, hij in zwart huurkostuum met een corsage. En zo was het gekomen dat ze hier in de stad woonden, waar pa conciërge was aan de universiteit.

Josien legde de papieren neer en keek haar zus verbaasd aan.

'Hoe weet je dat allemaal, van mama's jeugd?'

Al die details, is dat waar of heb je die zelf verzonnen?'

Linda schudde het hoofd. 'Nee, ik heb niets verzonnen, wat ik geschreven heb heeft mama me zelf zo verteld.

Zo vaak zelfs, dat ik het achter elkaar op kon schrijven, ik heb het allemaal onthouden.'

‘En wat ...’ Josien bekeek de snelhechter waarin minstens tien pagina’s zaten met enige achterdocht. ‘Waar gaat het verder over, schrijf je alleen over mama’s jeugd, of ...?’

‘Nee, het gaat over ons allemaal, onze familie. Het zit niet allemaal in dit mapje, er zijn nog een paar hoofdstukken.’

Josien keek haar zus met grote ogen aan. ‘Hoofdstukken? Schrijf je een boek? Wordt het een boek? Over onze familie?’ Haar stem klonk hard, geschrokken en verontwaardigd tegelijk. Ze keek snel om zich heen, er was niemand die haar had gehoord.

Linda antwoordde snel, geruststellend: ‘Welnee, geen boek, gewoon het verhaal van onze familie. Er was een schrijftherapie waarin we ons levensverhaal moesten opschrijven, zo kwam ik op het idee ...’

Josien liet haar niet uitpraten, haar stem ging een octaaf omhoog: ‘*Gewoon* het verhaal van onze familie? Wat is daar *gewoon* aan? Je kunt toch niet zomaar over ons gaan schrijven! Wie gaat dat allemaal lezen? Dat kun je toch niet maken?’

Linda gaf niet meteen antwoord. Ze keek naar het mapje dat tussen hen in op de tafel lag. ‘Ik schrijf het met een bedoeling. Het gaat om ons, ik schrijf het voor ons, voor mezelf, voor jou, voor Marja, voor oom Ben. Dat idee kwam vanzelf toen ik die opdracht levensverhaal kreeg. Ik wilde het je al veel eerder vertellen, ik wist alleen niet hoe. Ik wil graag dat je het leest en dan begrijp je misschien waarom ik het zo gedaan heb.’

Josien keek van Linda naar het manuscript en zuchtte. ‘Dat wil je echt, hè? Oké dan maar.’

Dat was een ‘echo uit het verleden’, dacht Linda, terwijl Josien las. Dan wou ik iets en al wou Josien niet, ze kon niet tegen me op. Dan bromde ze: ‘Oké dan maar.’ En dan deed ze wat ik wou.

Wel wou ze meestal een tegenprestatie. Dan mocht ze mijn rode vest aan, of mijn lakschoenen.

Mia en Ben

In haar dagboek uit die tijd zit een foto van Mia als kindermisje. Een jongetje zit op een hobbelpaard, een misje staat bij de poppenwagen. Mia draagt een wit schort en haar haar is opgestoken. Ze lijkt een misje in verkleedkleden.

Ze hadden een fijn leven. Pa was erg geliefd, de studenten luisterden graag naar zijn zeemansverhalen en hij kreeg fooien en sigaretten wanneer hij iets voor ze 'regelde'. Ma deed naaiwerk voor de dames van de universiteit. Die kwamen bij hen thuis passen en dan kreeg pa later complimenten over zijn keurige huis, zijn keurige vrouw en zijn keurige kinderen. 'Jij hebt het daar goed voor elkaar, Van Leeuwen!' zeiden ze dan. Dat vertelde pa aan tafel en dan was het een beetje feest. Pa was trots, ma was blij, en Mia en Ben hielden een hand voor de mond, want hardop lachen was natuurlijk niet zo keurig.

De oorlog viel bij Van Leeuwen aanvankelijk mee: pa was te oud om opgeroepen te worden en ma bleef gewoon naaiwerk krijgen, al werd het minder. De pensionarissen vertrokken, er kwamen evacuees, steeds andere. Er werd thuis niet veel over de oorlog gepraat, totdat pa ineens veel bezoek van studenten kreeg. Dan moesten ma en de kinderen naar de keuken of naar boven. Je hoorde de mannenstemmen, de studenten gingen steeds harder praten, je kon niet verstaan wat er gezegd werd. Zodra ze vertrokken waren, hadden pa en ma lange gesprekken. Mia en Ben waren dan extra stil en gehoorzaam, want er was iets aan de hand, dat begrepen ze.

Op een dag in de zomer kwam pa ineens midden op de dag thuis. Mia en Ben werden naar binnen geroepen en schrokken, want ma zat in de keuken te huilen. De kinderen stonden er stil naar te kijken, ze durfden niet mee te huilen. Pa ging ook aan de keukentafel zitten. Hij keek niet naar ma. Hij keek zijn kinderen ernstig aan en vertelde, dat hij wegging, en dat niemand het mocht weten. Als mensen vroegen waar hij was, moesten ze zeggen: 'Ik weet het niet.'

Welke mensen? Waarom zouden ze dat vragen? Waar ging hij naar toe? Wanneer kwam hij terug? De kinderen durfden niets te vragen, ze knikten braaf ja en schudden braaf nee. Ze begrepen het, niets vertellen, lief voor je moeder zijn. Ze moesten pa een kus geven en daarna naar boven. Ze gingen de trap op zonder naar ma te durven kijken. Ze hoorden pa's stem nog een tijdje, dan de keukendeur, zijn voetstappen in de gang, de voordeur die dicht sloeg. Ze durfden geen van beiden uit het raam te kijken, bleven tegen elkaar aan op Bens bed zitten. Mia's hart bonkte, ze had moeite met ademen. Ben begon te huilen.

Gedurende de maanden die volgden kwamen er regelmatig studenten bij ma, dan werden Mia en Ben de kamer uit gestuurd. Later kwamen ze niet meer, en ma sprak er nooit over. Ze was niet strenger, wel ernstiger. De kinderen begrepen, dat ze zich extra keurig moesten gedragen, nu pa ... Na een paar maanden zei ma niet meer: 'Als pa terugkomt ...' Ze stelden haar geen vragen. De oorlog ging voorbij, er kwam geen bericht over hun vader.

Op een avond kwamen er twee mannen op bezoek. Ma wilde de kinderen naar boven sturen. Een van de mannen vroeg, hoe oud ze waren. Mia was twaalf, Ben was elf. De man sprak: 'Ik denk dat ze erbij kunnen blijven, mevrouw. Ze zijn oud genoeg om het te begrijpen, en dan hoeft u het straks niet zelf uit te leggen.'

De man vertelde dat ze trots op hun vader moesten zijn. Hij was een held, die gestorven was voor de goede zaak. Vier studenten hadden hem gevraagd hen met een bootje naar Engeland te varen. Zij hadden belangrijke informatie voor het Engelse leger en wilden vanuit Engeland tegen de Duitsers gaan vechten. Ze waren nooit in Engeland aangekomen, en inmiddels was officieel bekend gemaakt, dat ze waren 'omgekomen' tijdens hun oversteek.

Mia wilde vragen: 'Hoe dan? Verdrongen, doodgeschoten, wat is er dan gebeurd?' Omdat ma niets vroeg, zweeg zij ook.

Ze hoorden dat de vader van een van de studenten een onderzoek had laten instellen en dat die zijn best zou doen om voor pa een onderscheiding aan te vragen.

Het bericht van zijn dood deed Mia en Ben niet zo veel. Hij was al zo lang weg, ze misten hem niet echt meer. Was dat erg? Ze wisten het niet. Ma hilde ook niet.